

בית העם

שיג ושיח ציוני

דוד בן גוריון נאום בוועדת פיל

לפני כשלוש מאות שנה הפליגה לעולם החדש אוניה ושמה "מייפלאואר" היה זה מאורע גדול בתולדות אנגליה ואמריקה. אבל תאב אני לדעת, אם יש אנגלי אחד היודע בדיוק אימתי הפליגה אוניה זאת; וכמה אמריקאים יודעים זאת; היודעים הם כמה אנשים היו באותה אונייה, ומה היה טיבו של הלחם שאכלו בצאתם?

והנה לפני יותר משלוש אלפים ושלוש מאות שנה לפני הפלגת מייפלאואר יצאו יהודים מסצרים-וכל יהודי בעולם, ואף באמריקה וברוסיה הסובייטית- יודע בדיוק באיזה יום יצאו: בחמישה עשר בניסן; וכולם יודעים בדיוק, איזה לחם אכלו היהודים: מצות, ועד היום הזה אוכלים יהודים בכל העולם כולו בחמישה עשר בניסן, באמריקה, ברוסיה ובארצות אחרות. ומספרים ביציאת מצרים ובצרות שבאו על היהודים מיום שיצאו לגולה. והם מסיימים בשני מאמרים: השתא עבדי, לשנה הבאה בני חורין, השתא הכא, לשנה הבאה בירושלים, בציון, בארץ ישראל. כך טיבם של יהודים.

תמיד יש מלחמה באפריקה - עלמה זוהר

תמיד יש מלחמה באפריקה
מזל שהיא רחוקה
שלא רואים ולא שומעים
אותה מכאן

גם אני חיפשתי כוח
להציל מה שאפשר
כשלא היה לאן לברוח
דמי היה מותר
אות קין
אנשים נופלים לברכיים
הם דופקים לך בדלת
הם בוכים בכי תמרורים
אל תאמר - מה לי עם אלה אלה
אנשים שחורים

גם אני הלכתי פעם
בנתיב הייסורים
ממצרים לירושלים
במדבר, ימים רבים
בלי מים
עם אותה שאלה בעיניים
גם אני פגשתי רשע
המכה בלי אבחנה
אנשים חפים מפשע
אנשים בלי הגנה
בלי בית
עם ילדים קטנים בידיים
הם דופקים לך בדלת
הם בוכים בכי תמרורים
אל תאמר - מה לי עם אלה
אלה אנשים זרים

כי בכל דור ודור ...

אז שמור נא על כולנו
ריבוננו של עולם
שלא נזדקק אף פעם
לרחמים של בני אדם

כי בכל דור ודור ...

תמיד יש מלחמה באפריקה
מזל שהיא רחוקה
שלא רואים ולא שומעים אותה מכאן
תמיד יש מלחמה באפריקה
מזל שהיא רחוקה
שלא רואים ולא שומעים
את הצעקה

כי בכל דור ודור
חייב אדם לראות עצמו
כאילו הוא יצא ממצרים
שלא ישכח איך ברח,
הוכה, הושפל, נרצח
איך צעק לשמיים

1. מהם הזיכרונות הקולקטיביים של הדור היהודי הצעיר?
2. איך מדינת ישראל תורמת או פוגעת במושג "עמיות יהודית"?

1. האם המסע של העם היהודי נפסק.
2. מה משמעות הארץ המובטחת לאלה שחיים בחו"ל? מה ישראל צריכה להיות כדי שתהיה "הארץ המובטחת"? ואיזה אחריות יש ליהודי התפוצות כצאצאי דור המדבר למימוש אותו חזון?
3. האם יהודי ישראל ויהודי התפוצות הינם חלק מאותו עם ומאותה מחויבות?
4. האם יש מכנה משותף לאלה שמסבים סביב שולחן הסדר בניו יורק שטוקהולם, סידיני וישראל? מה מאפייניו?

ספר שמות פרק יג פס' 8

"והגדת לבנך ביום ההוא לאמור: בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים"

4 בנים זאב זבוטינסקי, 1911

בהגדה על יציאת מצרים אנו קוראים: "כנגד ארבעה בנים דברה תורה: אחד החכם ואחד רשע ואחד תם ואחד שאינו יודע לשאול". לכל אחד ואחד עונים כטעמו וככוח תפישתו.

החכם

הבן החכם מקמט את מצחו הבולט, מסתכל בעיניו הגדולות ומשתדל להבין: מה פשר הדבר? למה המצרים תחילה אהבו את אבותיו, קיבלום בזרועות פתוחות, ואחר כך התחילו לוחצים ומענים אותם... מה טעם הדבר, אבא? - שואל הבן החכם.

רשע

הבן השני, הרשע, יושב לו בהרחבה, כשהוא מרכיב רגל על גבי רגל, פושק בלעג את שפתיו ושואל: מה הם המנהגים המשונים שאתם נוהגים, והזיכרונות שאתם זוכרים? הגיע הזמן לשכוח את כל השטויות הללו!

"אתה הקהה את שיניו" מייצעת ההגדה בתשובה לבן הזה (=הרשע). אבל תמה אני אם אפשר להקהות את שיניו... הואיל ואין נשק יותר חזק מן האדישות. לא תנצחוהו!... כיוון שלימד לשונו לדבר על עמו בלשון "לכם" - הרי אין לו תקנה... הוא יחרוץ עליכם לשונו, ולא יעלה בידכם להקהות את שיניו. ואף אין צורך להקהות את שיניו. ילך לו לשלום לדרכו בשיניים בריאות. המסכן עוד יהיה זקוק לשיניו במחנה המנצחים שעליהם תשוקתו. שם יצטרך לפצח אגוזים קשים; והקשה מכולם הוא אגוז הבוז. ופעמים רבות יוטל עליו לספוג בדומיה מלקות (=מכות) כתשובה על התרצותו, ורוק - על דברי החנף (=החנופה) וההתרפסות...

תם

והבן השלישי הוא תם. עיניו תמימות, בהירות, וישר מבטן. הוא אינו יודע לשאול ולחקור, לחטט ולהתלבט בסתירות. העולם בעיניו פשוט, ואין מקשין עליו; אוהב הוא להאמין ולהעריך מתוך... אמונה תמימה וישרה... אבא! - שואל הוא, כשהוא מניח את מרפקיו על השולחן, נלחץ אליו ופושט צווארו, וכולו נמשך אליכם... מאמין לכל מה שיגידו לו, מפני שחשקה נפשו להאמין: אבא! עד מתי קץ התלאות (=הצרות)?

ואתם ספרו לו בפשטות ובשקט על מה שנעשה כעת בכל תפוצות הגולה הגדולה עד לבלי גבול. ספרו לו איך באלפי מקומות ובאלפי ידים הולכות ונבנות הריסות מקדשו של עם עולם (=עם ישראל). ספרו לו איך לאט לאט הולך ומתגבש שוב רצון העם שהיה עד עכשיו אבק פורח... הולך ומתלכד מחדש... רואה את עצמו כעם נבחר דומה לכל העמים הבריאים... ספרו איך בכל מקום צומחת וגדלה מיום ליום גאווה... ספרו על המשוררים הנפלאים הכותבים בלשוננו, ומה נהדרה... היא לשוננו... גם זה תספרו לו, מה עליזה ומלאה חיים היא לשון זו בפי ילדי האיכר בארץ ישראל, ואיך... ביגיעה רבה, דרך אלפי מכשולים... הולכים ונבנים שם (=בארץ ישראל) חיים חדשים...

שאינו יודע לשאול

הבן הרביעי אינו יודע לשאול. יושב הוא ב'סדר' בנימוס ודרך ארץ, עושה כל הדרוש ולא יעלה על דעתו לשאול מה ואיך, למה ומדוע. המנהג אינו דורש שתמתינו עד שישאל, אלא 'את פתח לוי'. כאן אין אני מסכים למנהג זה. יש מן החכמה העליונה... במה שאדם מקבל מן העבר כדבר שבחובה שאין להרהר עליו, ואינו חוקר לדעת את הסיבות והתוצאות... 'את פתח לוי, אומרת ההגדה; ולפי דעתי חייב האב לשתוק, רק... ינשק על מצחו של בן זה, שומר האמונים...

1. האם יש מסרים ערכיים שניתן להעביר רק בדרך אחת? אם כן, מה הם? אם לא, למה?
2. האם ישנם מתודולוגיות חינוכיות שהם האמת המוחלטת ביחס לאחרים?
3. מהם הם 4 סוגי ה"בנים" השונים בקהילה שלכם בהקשר הישראלי?
4. מהם הם המסרים החדשים הורים/קהילות היו רוצות לשתף עם הילדים/הדורות הצעירים?